

Ostolaskudatan avaaminen

Kunnanhallitus 18.11.2024 § 292

Kuntaliitto on julkaissut vuonna 2021 ohjeen kuntien ja kuntayhtymien ostolaskudatan julkaisemiseen. Ohjeessa määritellään avattavat tiedot sekä muut tarkemmat yksityiskohdat ostolaskujen julkaisuun.

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2021/2112-kuntien-ja-kuntayhtymien-ostolaskudatan-avaamisen-ohje>

Kuntaliiton määritelmän mukaan ostolaskut ovat toimittajalta saatavia laskuja, jotka kohdistuvat hankittuun tuotteeseen, investointiin tai palveluun. Kuntaan saapunut ostolasku on viranomaisen asiakirja, joka on lähtökohtaisesti julkinen, jonka tietoja voi julkisuuslain 621/1999 mukaisella tietopyynnöllä pyytää nähtäville. Julkisuuslain mukaisella asiakirjajulkisuudella tarkoitetaan sitä, että kenellä tahansa on oikeus saada pyytämällä tieto julkisesta asiakirjasta. Jokaiselle kuuluva tietojensaantioikeus ei koske salassa pidettäviä tietoja tai ei-asiakirjoiksi määriteltäviä aineistoja. Kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, tieto on annettava asiakirjan julkisesta osasta, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon.

Ostolaskudatan avaaminen, eli julkisesti saataville saattaminen on toistaiseksi vapaaehtoista, laissa säädettyä velvoitetta tähän ei ole. Ostolaskudatan julkaiseminen tarkoittaa, että ostolaskujen sisältöön liittyviä kenttiä julkaistaan määrämuotoisena tietueena esimerkiksi avoindata.fi -sivustolla. Avattavia kenttiä ovat mm. toimittajan nimi ja y-tunnus, laskun summa ja kirjanpidon tilinumero.

On myös hyvä huomata, että avoin data ja julkinen tieto ei ole sama asia, vaan niihin liittyy olennainen käsitteellinen ero. Avoin data tulee olla julkista tietoa, mutta kaikki julkinen tieto ei ole avointa dataa. Tämä tarkoittaa, että vaikka kunnan ostot ovat julkista tietoa, kaikkia yksittäisiä laskuja ei ole tarpeen julkaista koneluettavassa muodossa ja avoimin lisenssein, jolloin se on helposti yhdisteltävissä muihin tietoihin.

Ostolaskudatan avaaminen on kunnalle vapaaehtoinen tehtävä. Ostolaskudatan avaaminen kannattaa viedä kunnassa läpi projektiluonteisesti ja samalla varmistaa, että myös jatkuvat prosessit muuttuvat siten, että jatkossa ostolaskudatan avaamisesta muodostuu osa kunnan rutiineja.

Kunnassa on hyvä arvioida, millaisia vaikutuksia työprosesseihin avaamisella voi olla. Esimerkiksi tietosuojakysymyksiin on työskentelyprosesseihin syytä luoda tarkistuspisteet, joissa varmistetaan, että kunta ei huolimattomuuttaan avaa dataa, jota ei saisi avata. Näissä prosessin tarkistuspisteissä on nimetyt vastuuhenkilöt, jotka ymmärtävät vastuunsa ja miksi näin

toimitaan. Mikäli vastuuhenkilö vaihtuu, esihenkilöiden on syytä huolehtia, että myös seuraaja tietää nämä velvoitteet.

Ostolaskudatan avaamisen hyötyihin kuuluu muun muassa läpinäkyvyys kunnan talouteen ja siten luottamuksen vahvistaminen kunnan toimintaan. Avattua dataa voidaan hyödyntää aktiivisesti myös kunnassa ja ottaa kaikki hyöty tehdystä työstä irti. Dataa voi hyödyntää esimerkiksi erilaisissa visualisoinneissa, vertailuissa ja muissa päätöksentekoa ja tietoa lisäävässä toiminnassa. Dataa voidaan aktiivisesti mainostaa esimerkiksi Siikalatvan kunnan kouluille ja opettajille: matematiikan, yhteiskuntaopin ja monen muun aineen opiskelussa tällainen data voi olla varsin mielekästä ja hyödyllistä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman 20.6.2023 mukaan "Kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen, kuten ostolaskutietojen julkisuutta sekä oman tuotannon ja ostopalveluiden, vertailukelpoisuutta parannetaan. Ostolaskutietojen julkistaminen tehdään pakolliseksi, julkisuuslain periaatteet huomioiden."

Useat kunnat ja kaupungit ovat jo aiemmin ostolaskudataansa julkaisseet. Kun hallitusohjelman toimeenpano todennäköisesti etenee, ostolaskudatan julkaisemisesta ennakoidaan tulevan pakollinen osa kunnan toiminnasta tiedottamista.

Kuntaliitto ohjeessa määritellään avattavat tiedot sekä muut tarkemmat yksityiskohdat ostolaskujen julkaisuun. Kuntaliitto suosittelee, että ostolaskudata julkaistaan avoindata.fi -palvelussa. Tämän lisäksi kunta voi julkaista tiedot muissa kanavissa tai omilla verkkosivuillaan.

Valmistelijan päätösehdotus

(hall. joht.)

Kunnanhallitus päättää, että

- 1) Siikalatvan kunta aloittaa ostolaskunsa (ostolaskudatan) julkaisemisen tulevan taloussuunnittelukauden aikana,
- 2) julkaisemiseen sovelletaan Kuntaliiton ohjeistusta,
- 3) tavoitteena on julkaista vuoden 2024 ostolaskudata vuoden 2025 aikana avoindata.fi -palvelussa ja
- 4) Siikalatvan kunnan ostolaskudata julkaistaan vuoden 2025 jälkeen vuosittain keväisin tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen avoindata.fi -palvelussa sekä mahdollisuuksien mukaan kunnan verkkosivuilla.

Lisäksi kunnanhallitus päättää valtuuttaa hallintojohtajan päättämään ostolaskujen julkaisemiseen ja ostolaskudatan hankkimiseen liittyvistä yksityiskohdista.

Esittelijä: Kunnanjohtaja Pekka livari

Päätösehdotus: Valmistelijan päätösehdotuksen mukaan.

Päätös: Siirretään seuraavaan kokoukseen.

Valmistelijan päätösehdotus

(hall. joht.)

Kunnanhallitus päättää, että

1. Siikalatavan kunta aloittaa ostolaskunsa (ostolaskudatan) julkaisemisen tulevan taloussuunnittelukauden aikana,
2. julkaisemiseen sovelletaan Kuntaliiton ohjeistusta,
3. tavoitteena on julkaista vuoden 2024 ostolaskudata vuoden 2025 aikana avoindata.fi -palvelussa ja
4. Siikalatvan kunnan ostolaskudata julkaistaan vuoden 2025 jälkeen vuosittain keväisin tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen avoindata.fi -palvelussa sekä mahdollisuuksien mukaan kunnan verkkosivuilla.

Lisäksi kunnanhallitus päättää valtuuttaa hallintojohtajan päättämään ostolaskujen julkaisemiseen ja ostolaskudatan hankkimiseen liittyvistä yksityiskohdista.

Esittelijä: Kunnanjohtaja Pekka Iivari

Päätösehdotus: Valmistelijan päätösehdotuksen mukaan.

Päätös: Päätösehdotuksen mukaisesti.